

Н. С. Скопенко, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту,
Національний університет харчових технологій,
вул. Володимирська, 68, ауд. В-416, м. Київ-33, Україна, 01601,
e-mail: skopnata@ukr.net

СТРАТЕГІЧНА ПОВЕДІНКА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасна економіка характеризується якісними структурними трансформаціями, що викликані процесами глобалізації та інтеграції, посиленням інтенсивності конкуренції, яка набуває рис глобальної. Жорсткі умови конкуренції на внутрішніх та зовнішніх ринках вимагають від вітчизняних підприємств формування та розвитку конкурентних переваг на основі використання методів стратегічного управління і планування, розробки та впровадження ефективної стратегічної поведінки.

З метою забезпечення ефективної діяльності підприємств в умовах конкурентного середовища методи стратегічного розвитку визначають на основі системного вивчення зовнішнього середовища функціонування, галузевих особливостей, властивостей ринку, поведінки споживачів, відзнак продукції, аналізу внутрішнього середовища тощо.

Основними особливостями зовнішнього середовища функціонування вітчизняних підприємств є багатовекторна спрямованість і високий темп проведення економічних перетворень, мінливість та динамізм, значний ступінь ризику та невизначеності. За таких умов суб'єктам господарювання необхідно вчасно виявляти зміни в середовищі, ідентифікувати тенденції їхнього розвитку, розробляти й реалізувати систему заходів щодо ліквідації або зменшення негативних наслідків впливу та використання сприятливих умов.

Сучасні умови господарювання зумовлюють істотні відмінності стратегічного управління, а саме: скорочення періоду прийняття стратегічних управлінських рішень, ускладнення зв'язків підприємства з іншими суб'єктами ринку, мінливість можливостей і загроз зовнішнього середовища функціонування підприємства, зростання ролі вірогідної інформації у прийнятті управлінських рішень тощо.

За таких умов, чіткий прогноз та врахування змін факторів зовнішнього макро- і мікросередовищ дозволить підприємству досягти довгострокових конкурентних переваг, сприятиме розробці успішної стратегії. Тип стратегії повинен відповідати особливос-

тям зовнішнього середовища і можливостям підприємства. Засобом досягнення такої відповідності є стратегічна поведінка як форма розвитку підприємства, що характеризується швидким реагуванням і гнучким пристосуванням внутрішніх можливостей підприємства до майбутніх змін зовнішнього середовища його функціонування.

Необхідною передумовою ефективної стратегічної адаптації підприємства є вірний вибір стратегічних цілей і напрямків стратегічного розвитку, які повинні бути узгодженими з потребами суспільства, характером зовнішнього середовища та внутрішніми можливостями підприємства. Тобто, стратегічна поведінка підприємств повинна бути націлена на забезпечення захисту від зовнішніх загроз, використання підприємствами ринкових можливостей та дій, які сприяють захисту конкурентної позиції компанії та її довгострокової прибутковості.

У сучасній науковій літературі виділяють значну кількість напрямів стратегій розвитку та типів стратегічної поведінки.

До базових стратегій розвитку відносять: концентрованого (інтенсивного) росту, інтегрованого росту, диверсифікованого росту, цілеспрямованого скорочення [1].

А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд [3] створюють ієрархію стратегій: корпоративна — ділова — функціональна — оперативна. Автори відзначають, що обрання стратегії пов'язане з досягненням необхідних результатів з урахуванням стану підприємства, його стратегічного потенціалу та перспектив.

Портер виділяє п'ять категорій конкурентних стратегій, від яких залежить конкурентоспроможність підприємства, основними з яких є: лідерство за витратами, широкої диференціації, оптимальних витрат, сфокусована стратегія на низьких витратах, сфокусована стратегія на диференціації продукції [2].

Проте, на нашу думку, в умовах нестабільного економічного середовища забезпечити ефективний розвиток підприємств за рахунок концентрації ресурсів можливо шляхом впровадження стратегії інтеграції та створення інтегрованих структур, які є формою взаємодії між підприємствами, установами, науково-дослідними організаціями, фінансовими структурами. Інтегровані формування спрямовані на поєднання можливостей високотехнологічного виробництва й концентрованого фінансового капіталу з метою забезпечення стабільних умов функціонування, збільшення конкурентних переваг та рівня конкурентоспроможності підприємств, створення необхідного інвестиційного потенціалу для інноваційного шляху розвитку.

У той же час, дослідження діяльності підприємств з формування стратегій розвитку свідчать, що в інтегрованих структурах може розроблятися та впроваджуватися індивідуальна стратегічна поведінка за кожним напрямком бізнесу у загальній стратегії розвитку.

Література

1. *Ленский Е. В.* Корпоративный бизнес / Е. В. Ленский; под ред. О. Н. Сосковца. — Мн.: Армита — Маркетинг, Менеджмент, 2001. — 480 с.
2. *Портер М.* Конкуренция: [учеб. пособие] / Майкл Портер; пер. с англ. Я. В. Заблоцкого — М.: Вильямс, 2003. — 495 с.
3. *Томпсон А. А.* Стратегический менеджмент: Концепции и ситуации для анализа / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. — [12-е изд.] — М.: Вильямс, 2003. — 924 с.